

Вржесневський І. І., Воробйов М. І., Делбани Хасан, Делбани Ханка
Національний авіаційний
університет, Національний університет фізичного виховання та
спорту України,
Україна,
Київ, Ліван,
Бейрут,
Польща,
Варшава

ВІТАЛЬНИЙ ХАРАКТЕР ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ – ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ НАУКОВОГО ПОШУКУ В ПЕДАГОГІЧНИХ КОНТЕКСТАХ

Різностямовані тенденції розвитку постмодерного суспільства зачіпають вітальні основи існування людини. У цьому контексті ризики, що виникають щодофізичного здоров'я підростаючих поколінь істотно зростають. Для протидії негативним зрушенням в тілесності сучасної людини необхідна розробка нової стратегії щодо застосування потенціалу фізичного виховання на основі цілеспрямованого наукового пошуку. На наш погляд, є сенс задалегідь позначитипроблемне поле, основні позиції і репери, можливі межі та специфіку цього пошуку:

- створена людиною техногенна зовнішня сфера і всесвітнє інформаційне поле (з породженим ними «віртуальним» паралельним простором) вимагають розробки певної системи противаг, і зокрема, посилення вітально-біологічного компоненту педагогіки і освіти;

- прискорення науково-технічного прогресу і відповідні загальноцивілізаційні зрушення (з властивими їм перевагами і ризиками) зумовлюють необхідність не тільки ретельного аналізу поточної ситуації, а й особливої оптики – перспективного бачення подальшого розвитку антропологічних процесів і трансформацій педагогіки і освіти з урахуванням досвіду минулого і сучасності. У цьому контексті актуальним стає пошук перспективних орієнтирів з подальшою розробкою педагогічних конструктів найближчого майбутнього (враховуючи різні можливі сценарії, в тому числі і за рамками переважаючого сьогодні суспільства споживання);

- у домінуючому в сучасній педагогічній науці ліберальному підході до виховання надзвичайна догматизація універсальних цінностей (свобода індивідуума, свобода вибору...) вступає в непримиренну суперечність з етикою відповідальності (соціальної, за свій вибір, за своє тіло, за здоров'я майбутнього покоління) і логікою життя;

- фізичне виховання є антропологічна константа в педагогіці та вищій освіті (з розвитком техногенного суспільства значення цієї константи буде тільки посилюватися);

- новий напрямок у педагогічній науці неминує повинно ґрунтуватися на синтезі гуманітарної складової (філософія, педагогіка, психологія), що апелює до свідомості людини (ідеї, ідеали, принципи, цінності...) і природних наук (анатомія, фізіологія, біомеханіка, біохімія), які керуються законами і закономірностями розвитку живого організму;

- педагогічні побудови і дослідні розвідки в області фізичних зусиль і рухової активності людини будуть не продуктивні без урахування факторів, які

пов'язані з тілесним несвідомим або несвідомо-свідомим у психіці людини (лінії, фобії, залежності, стан когнітивного дисонансу);

– специфіка симбіозу гуманітарних і природничо-наукових знань у ставленні до фізичної складової людини проявляється в педагогічній площині як система педагогічних впливів одночасно на свідомість і на несвідоме (робота м'язової тканини, функціональних систем, опорно-рухового апарату, підкіркових відділів головного мозку) з поки що не до кінця з'ясованою і дослідженою ієрархією зворотного зв'язку. Цей істотний момент, разом з аспектами трансформацій соціального і зовнішнього середовища, зумовлюють неминучість перегляду і корекції існуючої загальноосвітньої доктрини, адаптації її до специфіки фізичного виховання, а можливо і розробку нової. Всі ці позиції взаємопов'язані, оскільки припускають педагогічну спрямованість вирішення проблем фізичного розвитку людини в рамках системи освіти реального світу, що постійно змінюється. У педагогічній площині фізичного виховання взаємозв'язок свідомого і несвідомого також повинен знайти відображення також в актуалізації відповідного принципу.

Деякі питання, які ми тут піднімаємо, – це питання і проблеми не тільки фізичного виховання, але й доцільності самої педагогіки. Чи виправдані сьогодні такі традиційні педагогічні інституції, як школа і університет? Навіть в сучасному вигляді ці соціальні інститути все-таки ще прив'язані до особистості педагога та розраховані не тільки на надання інформації, але й на певні виховні впливи. Наскільки потрібно це в сучасному суспільстві інформаційних технологій абородосить віртуальних онлайн курсів із знавцем «модератором», який орієнтується в трендах і тенденціях пізнавальної діяльності (або навіть подібної комп'ютерної програми з аналогічними функціями)? Якщо сьогодні ці питання носять в основному ще логіко-гносеологічний характер, то вже через 10-15 років їх доведеться вирішувати на прикладному рівні.

В історичному вимірі цивілізації змінюють свій вигляд і, можливо, прийде час (або прийшов час), і цивілізація відвернеться від педагогіки, а її залишки (і бренди) розчиняться в сфері послуг. Чи повинен педагог бути саме таким, яким хочуть бачити його батьки, учні, ситуативно мінливе суспільство? Чи має він право і обов'язок працювати на більш довгострокові перспективи? І чи повинна педагогіка трансформуватися кожен раз у відповідності зі змінами в оптиці соціуму? Пристосуванство може бути не менш згубним, ніж консерватизм. І особливо часто пристосуванство маскується під новаторство та інновації. Хоча форми взаємовідносин і педагогічних впливів все більше ускладнюються, проєкція «суб'єкт-суб'єктних» відносин для споживачів декларується як щось незмінне і просте. І такою ж вона виглядає в свідомості батьків учнів і в уявленні самих студентів.

У проблемному полі сучасного виховання (ліберальний підхід) підрастаючої молоді сформувався триада – батьки, учень, вчитель. Априорі в цій схемі об'єкт виховного процесу учень, а не педагог... Але, в сформованих в соціумі лібертодіанських уявленнях існує інша версія. Педагог, учитель це найнятий працівник, слуга і представляє сферу обслуговування. Одночасно з цим, в сучасних реаліях, молодь, використовуючи батьківські почуття й інстинкти, намагається помінятися ролями з батьками, висуваючи свої правила і вимоги і «виховуючи» їх. Таким чином, через вплив батьків, учень успішно маніпулює педагогом. Тут дуже важливо, що, займаючи рольові позиції «дитини» або «батька» [1], люди стають не здатні до критичної саморефлексії. Саме тому вони,

без жодних роздумів, категорично відкидають будь-які претензії в свою сторону і відносять будь-який негатив на чужий рахунок. У підсумку, гіпертрофована апеляція до інтересу (часто спонтанного) дитини дезорієнтує і учня, і вчителя і деструктивно позначається на всьому педагогічному процесі, але особливо на вихованні дитини.

Множинність інновацій в сучасній педагогіці не означає їх рівноправність, і, найголовніше, їх якісну перевагу перед традиційними підходами і конструктами. Педагогіку як науку і як вид людської діяльності може врятувати тільки загострена соціальна, можливо, навіть антропологічна відповідальність перед майбутнім. Як перед майбутнім кожної окремої людини, так і перед майбутнім нашого біологічного виду – «*homo sapiens*». Така глобальна перспектива перед педагогікою ще не стояла, але це – реальність. Варто зауважити, що прихильність довгостроковим життєвим інтересам учня в їх соціальній, фізичній та антропологічній перспективах, перевагу істинної перспективи перед його (і своїми) сьогохвилинними бажаннями, інтересами і захопленнями і відрізняє педагога (викладача фізичного виховання) від представника сфери послуг (інструктора з фітнесу).

На наш погляд, сучасній педагогіці не вистачає здорового консерватизму, зате з надлишком «новаторського» недомислу, «інноваційної» недалекоглядності. Прагнення до перманентних педагогічних інновацій руйнує основи традиційної педагогіки, в свою чергу, не пропонує прийнятних альтернатив. І, поряд з цим, всеце ускладнюється «тунельним» зором, властивим частині фахівців і функціонерів сучасної педагогічної спільноти, «закоханих» в постулати ліберального підходу до виховання. Поки з ризиками і наслідками, спровокованими результатами такого виховання, намагаються розібратися в основному психологи і психотерапевти такі як Д. Еберхард і М. Вінтерхофф. В рамках філософського та педагогічного дискурсів «критична», «емансипована», «педагогіка співробітництва» та інші подібні напрями продовжують розглядатися як базові моделі в контексті подальшого пошуку нових варіантів «стратегії і тактики» сучасної освіти. Можливо час визнати, що «критичне мислення» в педагогічних конструкти суб'єктивної дидактики трансформувалося в критиканство і блогерство, а найбільш поширений системний продукт такого виховання – формування інфантилізму та безвідповідальності.